

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

СТЕПАНОВА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

УДК 378.22.015.3:[78+792.8](043.3)

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ГЕРМЕНЕВТИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ТА ХОРЕОГРАФІЇ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

СУМИ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор мистецтвознавства, професор
Шип Сергій Васильович,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», професор кафедри музичного мистецтва і хореографії.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Олексюк Ольга Миколаївна,
Київський університет імені Бориса Грінченка, завідувач кафедри теорії та методики музичного мистецтва;

кандидат педагогічних наук, доцент
Полатайко Олена Михайлівна,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, доцент кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства.

Захист відбудеться 24 січня 2019 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.053.01 у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87, ауд. 214.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (40002, м. Суми, вул. Роменська, 87).

Автореферат розіслано 21 грудня 2018 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Г. Козлова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність дослідження. Найважливішою функцією сучасної мистецької освіти в Україні є прилучення нових поколінь до універсальних цінностей національної та світової культури. Відповідно до законів України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Концепція «Нова українська школа» (2016) актуальними аспектами підвищення якості освіти є розробка сучасного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводу освітнього процесу, що удосконалює систему фахової підготовки педагогічних кадрів у контексті компетентнісної парадигми.

У руслі сьогоденних тенденцій вища мистецько-педагогічна освіта потребує конкретизації змісту фахових компетентностей майбутніх викладачів музичного мистецтва і хореографії, а також розробки та впровадження в освітній процес нових прогресивних технологій і методик їх формування.

Наукові положення компетентнісно зорієнтованої освіти, що були висвітлені в дослідженнях Б. Гершунського, І. Зязюна, І. Зимньої, О. Локшиної, І. Родигіної, В. Сластьоніна, Т. Сулими, В. Химинця, А. Хуторського та інших актуалізуються та набувають подальшого інноваційного смислу на усіх етапах здобуття освіти. Не є винятком і підготовка магістрів музичного та хореографічного мистецтва. Одним з домінуючих у цій сфері є герменевтичний підхід (Г. Падалка, О. Полатайко, О. Олексюк, О. Щолокова та ін.), який посилює художньо-дослідницький сегмент викладацької діяльності майбутніх фахівців, самостійну консолідацію усіх набутих ними знань і умінь під час навчання в магістратурі (О. Єременко). Отже, у підготовці магістрів музичного мистецтва і хореографії чільне місце має посісти художньо-герменевтична компетентність, здатність до осмислення та інтерпретації художнього тексту музичних, хореографічних, образотворчих та інших творів мистецтва (Г. Ніколаї, О. Реброва, Ю. Ростовська, О. Устименко-Косоріч та ін.). Художньо-герменевтична компетентність передбачає, перш за все, сформованість герменевтичних педагогічних умінь (І. Левицька, Д. Лісун, А. Линенко, М. Ткач та ін.), зокрема умінь вербальної інтерпретації смислу художніх творів (В. Крицький, О. Ляшенко та ін.) та семіотичної інтерпретації художніх текстів (С. Шип). Дотичними до проблем формування художньо-герменевтичної компетентності є дослідження інтерпретаційної культури майбутніх викладачів музики (Пан На, М. Демір, Ю. Волкова, А. Зайцева, Ван Яцзюнь, Сунь Пен Фей, Лінь Хуацінь та ін.).

Орієнтація шкільних освітніх програм на інтегроване вивчення мистецтва актуалізує проблему підготовки майбутніх учителів музики і хореографії до опанування умінь герменевтичного аналізу художніх текстів різних видів мистецтва (О. Лобова, Л. Масол, О. Реброва, О. Рудницька, О. Шевнюк та ін.). Художньо-герменевтична компетентність магістрів музичного мистецтва і хореографії уможлиблює впровадження інтегрованих курсів з мистецтва в освітню практику з орієнтацією на синестетичну природу художнього сприйняття творів (Б. Асаф'єв, І. Іоффе, М. Каган, О. Костюк, В. Назайкінський, Н. Коляденко, Г. Богін, С. Лисенко, Б. Яворський та ін.).

Незважаючи на те, що упродовж останніх десятиліть з'явилася значна кількість наукових досліджень, присвячених окресленій проблематиці, питання методичного забезпечення процесу формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії залишаються недостатньо розробленими.

У сфері сучасної вітчизняної науки та методики мистецької освіти спостерігається недостатня дослідженість феномену художньо-герменевтичної компетентності викладачів музичного мистецтва і хореографії, що зумовлено низкою *суперечностей* між:

- переконливим декларуванням фахівцями мистецької освіти необхідності екстраполяції положень герменевтики в художньо-педагогічну галузь та відсутністю чіткого теоретичного розуміння сутності художньо-герменевтичної компетентності особистості;

- необхідністю забезпечення магістрів розвинутим, науково обґрунтованим, перевіреном на практиці методичним інструментарієм для здійснення герменевтичного аналізу художніх текстів та відсутністю відповідних педагогічних технологій та методик;

- необхідністю забезпечення якісної виконавської підготовки магістрів щодо інтерпретації музичних творів та хореографічних образів та відсутністю спеціальної методики художньо-герменевтичного опрацювання виконавського репертуару у галузі музично-педагогічної освіти.

Отже, актуальність проблеми, недостатня розробленість її теоретико-методичного забезпечення, наявність визначених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Методика формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» і становить частину наукової теми **«Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики та хореографії в контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти»** (реєстраційний номер 0114U007160).

Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 25 травня 2017 р.).

Мета дослідження полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання**.

1. Виявити педагогічний потенціал сучасної теорії герменевтики мистецтва.

2. Уточнити сутність художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії, визначити її компонентну структуру.

3. Розробити методика формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

4. Обґрунтувати критерії, показники та рівні сформованості художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

5. Експериментально перевірити ефективність методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

Об'єкт дослідження – процес фахової підготовки магістрів музичного мистецтва та хореографії.

Предмет дослідження – методика формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

Методологічну основу дослідження становить компетентнісна парадигма, що актуалізує питання диференціації фахових компетентностей на магістерському рівні підготовки. Означений рівень характеризується збільшенням дослідницького сегменту, котрий набуває художньо-герменевтичного смислу саме в підготовці магістрів музичного мистецтва та хореографії. Процес формування їх художньо-герменевтичної компетентності у фаховій проекції здійснюється на основі конгломерату компетентнісного, телеологічного та діяльнісного підходів.

Теоретичну основу дослідження становлять: основні положення герменевтики як наукової та прикладної дисципліни (праці В. Дільтея, І. Канта, В. Гегеля, Е. Гуссерля, М. Хайдеггера, Г. Гадамера, П. Рікьора, Ф. Шлеєрмахера та ін.); психолого-педагогічні концепції образного й художнього мислення (П. Блонський, Б. Велічковський, Л. Виготський, О. Леонт'єв, В. Медушевський, Є. Назайкінський, С. Рубінштейн, Б. Теплов, Д. Узнадзе, Г. Щедровицький та ін.); теоретичні концепції мистецтвознавства щодо інтерпретації творів мистецтва (М. Бахтін, Е. Ганслік, Г. Зедльмайер, Б. Кроче, Р. Коллінгвуд, Ю. Лотман, В. Москаленко, І. Пясковський, С. Шип, Б. Яворський, Р. Якобсон, Н. Яковлева та ін.); ідеї педагогічної герменевтики (Ш. Амонашвілі, В. Загвязинський, А. Закірова, В. Краєвський, М. Нікандров, О. Олексюк, М. Племенюк, М. Розов, В. Сластьонін та ін.); теоретично-методичні положення фахової підготовки майбутнього вчителя музики та хореографії (Ю. Волкова, О. Єременко, О. Лобова, Г. Ніколаї, О. Полатайко, О. Реброва, О. Ростовський, Ю. Ростовська, О. Рудницька, Г. Падалка, О. Устименко-Косоріч, О. Шевнюк, О. Щолокова та ін.).

Методи дослідження. Для реалізації мети і вирішення поставлених завдань у дослідженні використано комплекс методів: *теоретичних* – аналіз, індукція, порівняння, узагальнення філософських, психологічних, педагогічних, мистецтвознавчих, музично-педагогічних джерел – для уточнення змісту та розкриття сутності поняття «художньо-герменевтична компетентність» і визначення методологічного та методичного забезпечення герменевтичної підготовки магістрів музичного мистецтва та хореографії; теоретичного моделювання – для визначення компонентної структури художньо-герменевтичної компетентності, обґрунтування критеріїв та показників оцінювання художньо-герменевтичної компетентності, розробки

процесуальної моделі її формування; наочного моделювання – для схематичного представлення компонентної структури та методики формування художньо-герменевтичної компетентності; *емпіричні* – узагальнення педагогічного та методичного досвіду, інноваційних практик і технік, констатувальний експеримент і методи педагогічної діагностики (педагогічне спостереження, анкетування, метод експертних оцінок, методика діагностики герменевтичних здібностей) – для визначення стану сформованості художньо-герменевтичної компетентності та відповідних до неї умінь; формувальний експеримент – для практичного втілення та перевірки ефективності запропонованої методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії; *статистичні* – методи математичної статистики – для опрацювання результатів педагогічного експерименту і підтвердження достовірності результатів дослідження за φ^* критерію Фішера та t-критерію Стьюдента.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що *вперше* здійснено цілісний науковий аналіз проблеми формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії в освітньому процесі; розкрито сутність художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії, визначено її компонентну структуру, що складається з художньо-перцептивного, семіотично-когнітивного, творчо-експлікативного, досвідно-педагогічного компонентів; розроблено методику формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії, яка містить комплекс взаємопов'язаних елементів: педагогічні умови (педагогічне стимулювання художньо-герменевтичної діяльності; спонукання до художньо-дослідницьких дій; створення освітньо-комунікативного середовища засобами інтерактивних технологій та організаційних форм; оптимізація процесу вербальної інтерпретації світової художньо-культурної спадщини в ході асистентської практики); обґрунтовано критерії та показники рівня сформованості художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії; методи (педагогічного налаштування до активного сприймання художнього тексту; формування навичок синестетичного сприйняття творів мистецтва та емоційно-образної ідентифікації; створення знакових аналогів певних творів мистецтва та художнього перекладу художнього тексту на мову інших видів мистецтва; семантична атрибуція художнього тексту; цілеспрямоване збагачення художньо-педагогічного лексикону та художньо-герменевтичного понятійного тезаурусу студентів); експериментально перевірено ефективність методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

Удосконалено теоретичну платформу підготовки магістрів музичного мистецтва та хореографії щодо формування художньо-герменевтичної компетентності.

Подальшого розвитку набули концепції компетентнісної парадигми, зміст та методичне забезпечення фахової підготовки магістрів музичного мистецтва та хореографії.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у можливості застосування методів та педагогічних умов формування художньо-герменевтичної компетентності в освітній процес підготовки бакалаврів спеціальностей 014 Середня освіта. Музичне мистецтво. Хореографія, 025 Музичне мистецтво, 024 Хореографія, зокрема в таких дисциплінах, як: світова художня культура, теорія та методика викладання музичного мистецтва, хореографії, історія музики та театру, шкільний курс художньої культури та методика його викладання. Запропоновані методи можуть бути застосовані в організації асистентської практики магістрів та аспірантів, а також педагогічної практики бакалаврів у закладах загальної середньої освіти.

Використання запропонованої методики має високий потенціал та перспективність у процесі підготовки студентів мистецько-педагогічних ЗВО до виконавсько-інтерпретаційної та педагогічної діяльності, формуванні вмінь вдумливого та рефлексивно-оцінного опрацювання виконавського репертуару зі спрямуванням на поглиблене усвідомлення форми та змісту художнього твору. Перспективним є використання окремих елементів методики під час проведення тренінгів та практикумів з організації та проведення концертів-лекцій на уроках музичного мистецтва.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової (довідка № 634 від 28.05.2018 р.), ДЗ «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка № 1321/17 від 12.06.2018 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 1405 від 12.06.2018 р.), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка № 01-10/572 від 02.07.2018 р.).

Апробація отриманих результатів дослідження. Основні положення дисертації оприлюднено у формі доповідей на міжнародних конференціях: «Трансформація музичної освіти: культура і сучасність» (Одеса, 2003), «Модернізація мистецької освіти у контексті євроінтеграції». (Одеса, 2006), «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії» (Переяслав-Хмельницький, 2015), «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 2015, 2016, 2017), «Современные тенденции в педагогической науке Украины и Израиля: путь к интеграции» (Одеса, 2016), «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017); «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2017), «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи» (Умань, 2017), «Стратегії підвищення якості мистецької освіти в контексті змін сучасного соціокультурного простору» (Одеса, 2017), «Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції» (Суми, 2017), «Мистецький освітній простір у контексті формування сучасної парадигми освіти» (Кропивницький, 2017); на конференції молодих учених та студентів «Современные представления о толерантности в педагогической науке» (Одеса, 2010) та регіональному науково-практичному семінарі молодих учених та

студентів «Особистісні виміри художньо-естетичного виховання і навчання» (Одеса, 2012); обговорено на засіданнях кафедри музичного мистецтва та хореографії ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено в 19 публікаціях автора, з них: 1 – колективна монографія, 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у науковому зарубіжному виданні, 8 праць апробаційного характеру, 2 – методичні рекомендації.

Особистий внесок здобувача в роботі, написаній у співавторстві, полягає у висвітленні сутності художньо-герменевтичної компетентності та відповідних умінь майбутніх учителів хореографії в роботі з музичним матеріалом [1].

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (330 найменувань, з них 29 – іноземними мовами) та додатків. Загальний обсяг роботи викладено на 269 сторінках, з яких основного тексту – 176 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність досліджуваної проблеми; означено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито теоретичні та методологічні основи дослідження; висвітлено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; наведено відомості щодо апробації та впровадження результатів дослідження, публікацій, особистого внеску здобувача, структури та обсягу дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні основи дослідження художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії**» виявлено педагогічний потенціал сучасної теорії герменевтики мистецтва, уточнено сутність і компонентну структуру художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії, запропоновано визначення ключових понять дослідження.

На основі аналізу наукових джерел уточнено зміст поняття інтерпретації, яке має ключове значення для теоретичного обґрунтування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва. Показано, що інтерпретація в класичній герменевтиці розглядається як: історичне тлумачення текстів (Ф. Бекон); як духовне прозріння, що відкриває у тексті духовне багатство митця (Р. Аст, Ф. Шлейермахер та ін.); методологічна основа гуманітарних наук (В. Дільтей); філософсько-онтологічна основа системи світогляду (М. Хайдеггер); підґрунтя будь-якого процесу комунікації, під час якої доводиться тлумачити наміри та дії людей, їхні слова, вчинки, продукти духовної та розумової діяльності, зокрема твори мистецтва та інші знакові системи (Г.-Г. Гадамер, П. Рікер та ін.). Розкрито теоретико-концептуальні засади герменевтики у мистецькій педагогіці, що висвітлено у доробках Т. Зирянової, В. Новікової, А. Линенко, О. Олексюк, С. Шипа та ін.

На основі методу теоретичного моделювання з'ясовано сутність феномену герменевтичної діяльності, яка характеризується науковцями (В. Краєвський, М. Нікандров, О. Олексюк та ін.) як синкретична єдність психічних дій – сприйняття, розуміння та вираження. Показано, що ці дії є компонентами цілісного ментального процесу освоєння дійсності особистістю. У психолого-педагогічних дослідженнях вони трактуються як ґрунтовні процеси, притаманні багатьом видам людської діяльності, таким як обмін знаннями, досвідом, уміннями, навичками, емоціями, цінностями, ідеалами, традиціями. Пильну увагу науковців викликає зумовленість герменевтичної діяльності психологічно-когнітивними процесами: розуміння (П. Блонський, Н. Бучило, І. Величковській, Г. Щедровицький та ін.), сприйняття (Дж. Брунер, Н. Волков, Л. Венгер, Д. Узнадзе та ін.), художньої перцепції (Дж. Гібсон, О. Мелік-Пашаєв, Б. Неменський, Т. Ліппс та ін.), синестезії в процесах художньої творчості (М. Зайцева, Н. Коляденко, С. Лисенко та ін.), уяви та асоціацій (З. Істоміна, А. Маклаков та ін.); відтворення художнього образу мистецького твору засобами вербальної мови, своєрідного «перекладу» уявлення в поняття та навпаки (О. Леонтєв, О. Потебня, Ф. Шлейермахер, Є. Жарков та ін.). Учені визначають взаємозв'язок процесу герменевтичного осмислення художнього тексту з низкою об'єктивних чинників, а саме: художніми традиціями (П. Рікер), властивостями художньої мови, принципами організації форми, стилістикою тексту (С. Шип), полімодальною природою художньої мови мистецтва та синестетичністю художніх текстів (Г. Богін, П. Волкова, А. Овсянніков та ін.). Доведено, що детермінантами герменевтично-пізнавальних процесів є: творча діяльність (Л. Виготський), життєвий досвід (С. Рубінштейн), духовний потенціал особистості (Т. Ліппс).

З позиції музичної педагогіки уточнено низку інших категорій теорії герменевтики, до яких віднесено: текст, розуміння, герменевтичне коло. Текст як системно впорядкований знаковий предмет в його соціокультурному та історичному аспектах є предметною основою герменевтики (Ч. Пірс, Ф. Шлейермахер). Показано зв'язок герменевтики та семіотики через такі поняття, як знак, код, символ, значення, мова та ін. З'ясовано, що центральними поняттями художньої семіотики є знак, образний смисл та художнє значення. Будь-який художній текст характеризується множинністю смислів – прямих, первинних, буквальних та непрямих, вторинних, «іншомовних» (С. Шип). Визначено особливості головного інструменту герменевтичного опанування тексту, яким є вербальна мова. У дисертації мова трактується як система знаків, що поєднує смисл та акустичний образ (за Ф. де Соссюром), як універсальний засіб вираження думок. Завдяки мові та мовленню у педагогічній діяльності може здійснюватися цілеспрямована інтерпретація художніх творів, прояснення їх неявних, скритих смислів та значень (Г. Врігт, Ф. де Соссюр).

Розглянуто художньо-герменевтичну компетентність у контексті педагогічної науки та художньо-виконавської практики. Наголошено, що магістри музичного мистецтва та хореографії постійно й всебічно використовують навички герменевтичного опанування художнього тексту в

ході декодування та поясненням значень певних знаків і символів музичних та хореографічних творів. Означені навички набуваються в процесі герменевтичної діяльності, в основі якої лежать процедури художнього осягнення та аналітико-дослідницьких пошуків смислових констант художнього тексту. Результатом герменевтичної діяльності магістрів є цілісна та завершена педагогічно-інтерпретаційна промова. Обґрунтовано доцільність систематичного використання герменевтичних процедур опрацювання художніх текстів, яке спрямовано на більш проникливе розуміння семіотичної природи творів мистецтва. Здатність сприйняття особистості творчої продукції є важливим інструментом у процесі створення власних вербальних або художньо-виконавських інтерпретацій у ході виконання освітніх завдань, таких як: аналіз-презентація творів музичного та хореографічного мистецтва, організація концертів-лекцій, підготовка проектів авторських уроків, виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань (ІНДЗ) з художньої культури тощо.

У роботі доведено, що орієнтація освітнього процесу на оптимізацію художнього спілкування студентів з музичним та хореографічним мистецтвом детермінує впровадження технік художньо-герменевтичного розуміння мови й засобів виразності музики та хореографії, а саме: звуку, жесту, ритму, музично-інтонаційних фігур, хореографічних па тощо. Зазначено, що звернення до різних видів мистецтва (поезії, художньої літератури, образотворчого та декоративно-прикладного видів мистецтва, театру, кінематографу тощо) зумовлена необхідністю активізації емоційно-чуттєвого сприйняття образного змісту музики, створення додаткової мотивації до художнього спілкування та сприятливих умов для художньо-герменевтичної діяльності магістрів.

На основі категоріального аналізу розкрито сутність феномену художньо-герменевтична компетентність та запропоновано авторську інтерпретацію його змісту. Художньо-герменевтичну компетентність магістрів музичного мистецтва та хореографії визначено як цілісну фахову якість, яка інтегрує знання, уміння, оцінки, мотиви та навички розумових операцій і зумовлює здатність особистості до розуміння художнього смислу тексту та його вербальної інтерпретації в освітньому процесі відповідно до педагогічних завдань.

Доцільність та можливості герменевтичного підходу до питань модернізації музичної та хореографічної підготовки педагогічних кадрів у ЗВО обґрунтовано в працях Н. Білової, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Полатайко, О. Ребрової, С. Шипа та ін. Формування фахової герменевтичної компетентності педагогів мистецьких дисциплін висвітлено такими вченими, як Н. Гуральник, М. Ткач, Д. Лісун та ін. Доведено, що компетентні викладачі музичного мистецтва та хореографії в освітньому процесі виступають у ролі дослідників творів мистецтва та їх інтерпретаторів. Результати власних художньо-дослідницьких дій вони звичайно оформляють у вигляді педагогічної промови, головним змістом та ціллю якої є інтерпретація художнього тексту. Одним із завдань педагогічної інтерпретації художнього твору є репрезентація найвищих цінностей людства, що закодовані в творах мистецтва. Вирішення подібних завдань передбачає наявність умінь герменевтичної діяльності. Саме з

цих позицій інтерпретаційні уміння характеризуються як атрибути герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

На основі методу теоретичного моделювання визначено компоненти художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. Основою теоретичної моделі слугує низка властивостей почуттєвої сфери – сенсорної чутливості до художньої форми творів, емоційної чуйності, здатності до глибокого переживання образів мистецтва. Водночас теоретична модель враховує інтелектуальні властивості особистості – спроможність до аналізу і синтезу, здатність до порівняння елементів форми художнього тексту, виділення спільних та особистісних рис тих елементів, що несуть головне смислове навантаження, відображають специфічні характеристики форми та художнього змісту художнього тексту.

Визначено компонентну структуру художньо-герменевтичної компетентності, що містить: а) художньо-перцептивний компонент, який конкретизується в умінні сприймати фізичні властивості тексту, здатності до сприйняття та відчуття всього спектру емоційно-чуттєвих нюансів художнього смислу твору; б) семіотично-когнітивний компонент, що охоплює здатність до розуміння форми художнього твору як художньо-знакового тексту, утвореному на основі мови певного виду мистецтва, вміння виявляти контекстовий смисл елементів форми, розуміти універсальні принципи та специфіку різних видів мистецтва; в) творчо-експлікаційний компонент, що розкриває здатність до риторичної вербалізації художніх концептів (мисленневих продуктів інтерпретації), тобто уміння грамотно, майстерно і педагогічно виправдано висловлювати власне розуміння змісту художнього твору; г) досвідно-педагогічний компонент, що активізує здатність застосовувати набуті знання при вирішенні освітніх завдань (зокрема під час асистентської практики), використання художньо-герменевтичних методів підготовки бакалаврів у галузі музичного мистецтва та хореографії, уміння цілеспрямовано накопичувати художньо-герменевтичний досвід із застосуванням сучасних технологій обробки та ретрансляції художньої інформації.

Отже, у розділі розкрито педагогічний потенціал теорії герменевтики в її екстраполяції на сферу мистецької педагогіки, визначено сутність та компонентну структуру художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії, уточнено сутність понять, що становлять поняттєвий апарат теорії герменевтики, схарактеризовано уміння, що є основою художньо-герменевтичної компетентності.

У другому розділі **«Методичні засади формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії»** обґрунтовано методика формування художньо-герменевтичної компетентності, зокрема визначено наукові підходи, принципи, педагогічні умови та методи формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії, розроблено модель формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

У роботі науковим підґрунтям для розроблення методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва стали

компетентнісний, телеологічний та діяльнісний підходи. Їх відбір зумовлено змістом герменевтично-інтерпретаційних умінь. На основі вивчення наукових і методичних праць встановлено доцільність застосування компетентнісного підходу (Б. Гершунський, І. Зимня, О. Олексюк, Дж. Равен, Н. Хомський, А. Хуторський та ін.). Запровадження телеологічного підходу ґрунтується на основі осмислення концепцій мислителів минулого та сучасних учених (Арістотель, Г. Врігт, Е. Гуссерль, А. Доброхотов, А. Менегетті, Г. Кершенштейнер, В. Півоев та ін.). Діяльнісний підхід, котрий кореспондує з концепцією праксеології (А. Еспінас, Т. Котарбинський), запроваджено на основі аналізу праць Я. Коменського, Ф. Фребеля, П. Гальперіна, В. Давидова, Д. Ельконіна та ін.

За допомогою означених наукових підходів визначено педагогічні принципи формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. Основними принципами для розробленої методики стали: а) інтеграції та когерентності міждисциплінарних знань, умінь та педагогічно спрямованого інтерпретаційного досвіду; б) мотиваційно-інтенціональний, що орієнтує на спонукання магістрів до розуміння педагогічної цінності і педагогічної спрямованості всіх форм і прийомів художньо-герменевтичного опанування мистецького твору; в) семіотично-текстологічний, що визначає принципову можливість семантичного «декодування» будь-якого твору мистецтва як тексту та спрямовує освітню діяльність студентів на оволодіння знаково-символістською мовною системою; г) культуровідповідності, що проявляється в акцентуації значимості концептів національної та всесвітньої культурної спадщини у формуванні особистісних якостей та духовного потенціалу людини, в актуалізації духовної сутності інтерпретації та її зумовленості культурно-історичною свідомістю.

Використання методу теоретичного моделювання дозволило обґрунтувати педагогічні умови формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії що мають забезпечити якість означеного процесу, а саме:

- створення освітньо-комунікативного середовища засобами інтерактивних технологій та організаційних форм. Для впровадження даної педагогічної умови застосовувалися: дискурсивно-нарративні методи, що забезпечують інтенсивність мовленнєвої практики магістрів; організацію бінарних занять дискусійного характеру з метою заохочування магістрів до аргументованих, стилістично та термінологічно доречних висловлювань щодо семантики художніх текстів; методичні прийоми емпатійного та симпатійного занурення в інтеракційний процес (діалог) з метою формування в магістрів толерантного ставлення до альтернативних чи супротивних оціночних суджень;

- спонукання майбутніх магістрів до художньо-дослідницьких дій. Означеною умовою передбачено забезпечення презентабельності художніх творів, що стають предметом вивчення та мають наочно репрезентувати зв'язок між образними ефектами, значеннями, смисловими одиницями і «смислоутворюючими» (за Г. Щедровицьким) деталями форми у максимальній повноті. У межах зазначеної умови застосовувалися: методи ремінісценції (за

В. Урбанчічем), ідентифікації та смислової атрибуції художнього тексту, що спрямовані на визначення певних художніх знаків/символів та розкодування їхніх значень та смислу;

– оптимізація процесу вербальної інтерпретації зразків світової художньо-культурної спадщини в ході педагогічної (асистентської) практики. Актуалізація зазначеної умови передбачає застосовування низки методів і прийомів роботи, як наприклад: а) символічно-знакова репрезентація (своєрідний «переказ») художнього тексту за допомогою виражальних засобів інших видів мистецтва, яка здійснюється на основі навичок асоціативного мислення; б) «метафоричний» батл – створення аналогій на ґрунті концептуальної інтеграції метафор, мислених образів (за Ж. Фоконьє, М. Тернером); в) акмеологічних технологій – групових методів активного навчання, зокрема: мозковий штурм, синектика (за В. Гордоном), ділові й рольові ігри, евристична техніка активізації творчого мислення в ході аналізу проблемних ситуацій, тренінг case study – ситуативна інтерпретація смислів твору мистецтва; г) проектних технологій – розробка проекту авторського уроку за темою художньої культури, розробка start-up проектів;

– педагогічне стимулювання магістрів музичної та хореографічної освіти до художньо-герменевтичної діяльності, – наскрізна педагогічна умова, відповідно до якої застосовуються методи та організаційні форми: створення педагогічно-психологічної установки (за Д. Узнадзе) на сприйняття та осягнення художніх образів конкретного художнього тексту; налаштування на первинне сприйняття (за В. Цуккерманом) художнього твору з елементами вербальної реплікації (побіжної зарисовки); використання евристичних завдань, які спрямовують до вдумливого, водночас емоційного та інтелектуального зосередженого сприйняття формальних знаків твору; використання емоційних карт та метафоричних таблиць спрямованих на рефлексію «синестетичного тексту» (за Г. Богіним); використання методів «вживлення у текст» (за Ф. Шлеєрмахером).

Розроблено модель методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії (рис. 1), яка включає: мету, наукові підходи, педагогічні принципи, етапи, умови, методи, рівні та результат сформованості усіх компонентів художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

Отже, обґрунтовані наукові підходи, педагогічні принципи, умови і методи формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії дали змогу цілісно подати методичне забезпечення реалізації досліджуваного явища.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії»** представлено результати експерименту, які розкривають стан сформованості художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

Використання методу теоретичного моделювання дозволило розробити критеріальний апарат оцінювання сформованості художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

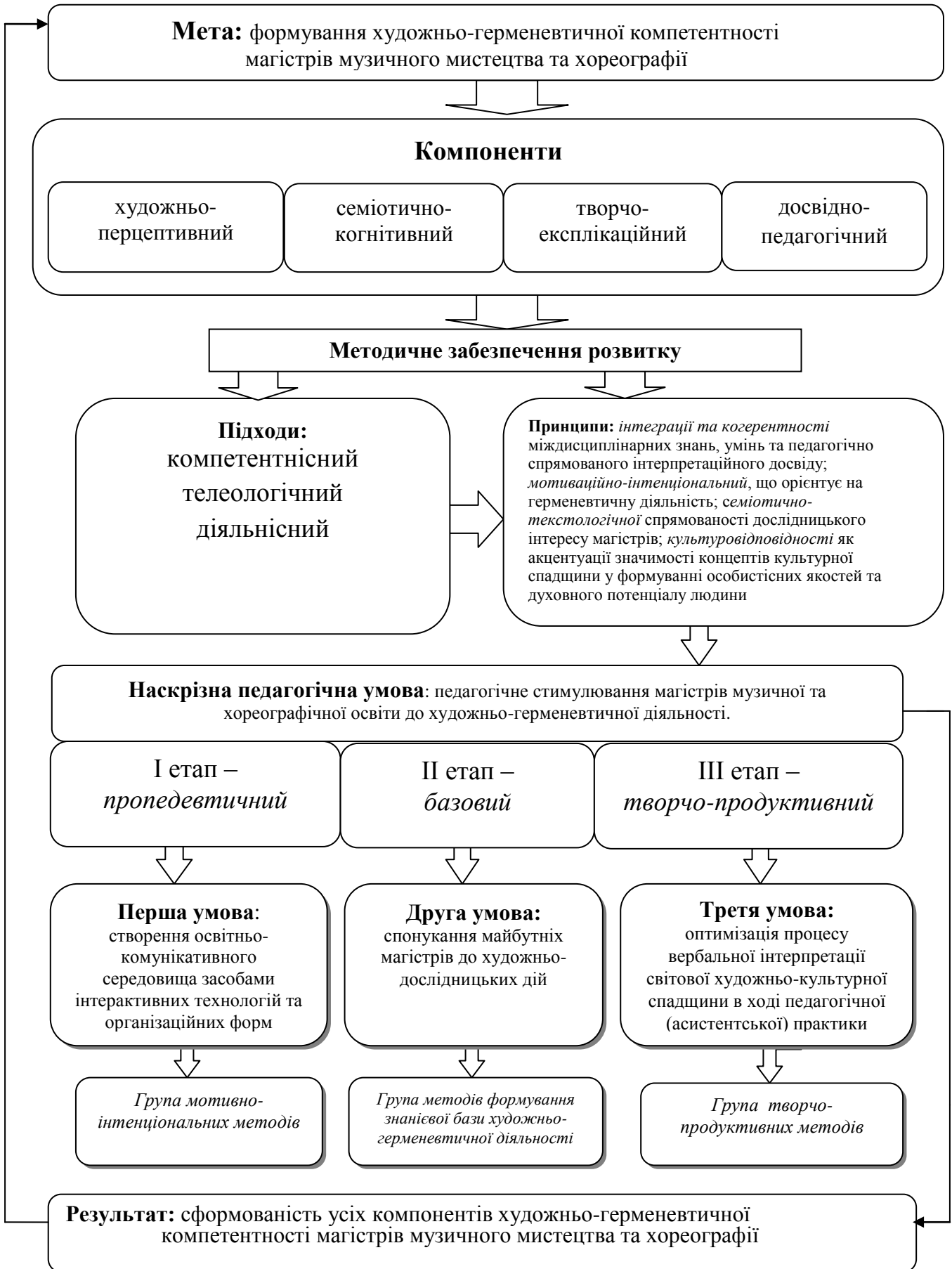

Рис. 1. Модель методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії

Сформованість художньо-перцептивного компоненту оцінювалася за допомогою емоційно-чуттєвого критерію за показниками: якість художньо-емоційного сприйняття мистецького твору; ступінь художньої чутливості до властивостей художньої форми. Семіотично-когнітивний компонент оцінювався за семантично-операційним критерієм за показниками: ступінь розуміння художньо-знакових засобів музики та інших видів мистецтва; усвідомлення інтертекстуальних смислів (значень) елементів і структур художнього тексту. Творчо-експлікаційний компонент оцінювався за творчо-риторичним критерієм за показниками: ступінь володіння риторичними засобами педагогіки мистецтва; ступінь оригінальності художніх концептів та їх відповідність поставленим педагогічним завданням. Досвідно-педагогічний компонент оцінювався за діяльнісно-продуктивним критерієм за показниками: результативність художньо-дослідницької ініціативи; досвід застосування художньо-герменевтичних умінь в освітньому процесі та виконавській діяльності.

Засобами діагностики виступили анкети, опитування, діагностичні тести і експертні оцінки, педагогічне спостереження. В експериментальному дослідженні брали участь студенти магістратури ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» загальною чисельністю 112 осіб. Узагальнення отриманих на констатувальному етапі даних дозволило виявити рівні сформованості художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії: високий, середній і низький.

Апробація авторської методики здійснювалася у перебігу трьох етапів формуального експерименту. Перший етап – пропедевтичний, спрямований на ознайомлення магістрантів з основними положеннями педагогічної герменевтики, що ґрунтується на герменевтичних аспектах мистецтвознавства, музикології, культурології, семіотики. Мета пропедевтичного етапу – підготовка магістрів до герменевтичної діяльності. Завдання цього етапу – формування психологічної установки на усвідомлення художньої інформації у герменевтичному контексті, активізація емоційної чутливості, стимулювання магістрантів до активного сприйняття художньої форми твору мистецтва, вмотивованого осягнення змістовних значень художніх засобів та пошуку прихованих контекстуальних смислів конкретного твору мистецтва. Тобто, на цьому етапі увага приділялася розвитку перцептивних здібностей магістрантів та стимулюванню їхньої вмотивованої готовності до усвідомлення та освоєння герменевтичних умінь. Другий етап – базовий, спрямований на формування у магістрантів базових знань та вмінь, розуміння загальних законів мистецтва, умінь порівняльно-стилістичного аналізу художніх текстів, розширення мистецько-педагогічного лексикону та тезаурусу. Завдання етапу – освоєння процедур когнітивного опанування тексту: атрибуції, ідентифікації, компаративного аналізу, виявлення аналогій, релевантних асоціацій; рекурсії та варіювання репрезентацій. Третій етап – творчо-продуктивний. На третьому етапі формується здатність магістрантів застосовувати герменевтичні знання та вербально-інтерпретаційні уміння в ході асистентської практики. Завдання третього етапу – обробка та оформлення проектів авторських занять з викладання художньої культури та підготовка стартапів майбутньої педагогічної діяльності.

Наприкінці кожного етапу проводився діагностичний зріз за критеріями, що відповідають змісту означеного етапу і застосованим методам.

За даними прикінцевого зрізу перевірки рівня сформованості художньо-герменевтичної компетентності у респондентів експериментальних та контрольних груп виявлено позитивну динаміку, але у магістрантів експериментальної групи вона була інтенсивнішою. Порівняльні результати подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії

Група	Періоди експерименту	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
		Абс. к-ть	%	Абс. к-ть	%	Абс. к-ть	%
ЕГ	На початку	22	66,7	9	27,3	2	6
	Після закінчення	4	12,1	19	57,6	10	30,3
КГ	На початку	20	60,6	10	30,3	3	9,1
	Після закінчення	15	45,5	13	39,3	5	15,2

За розрахунками Φ^* критерію Фішера та t-критерію Стьюдента перевірялася достовірність позитивних змін у кількості досліджуваних, що підтвердило ефективність запропонованої методики.

Таким чином, у результаті проведеної дослідно-експериментальної роботи щодо формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії визначено критерії, показники й рівні сформованості та подано динаміку досліджуваного явища.

У дисертаційній роботі запропоновано нове вирішення проблеми формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії, що полягає в розробці методики реалізації означеного процесу. Проведене дослідження та виконання поставлених завдань дали підстави дійти таких **висновків**:

1. Виявлено педагогічний потенціал сучасної теорії герменевтики мистецтва. Висвітлено теоретико-методологічні положення герменевтики в її екстраполяції на мистецьку педагогіку. Обґрунтовано сутність герменевтики як світоглядної та методологічної основи педагогічного процесу. Доведено, що сучасний розвиток дидактичної системи та методичних розробок з формування фахової компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії має відбуватися в руслі герменевтичного підходу. Уточнено поняття герменевтичний підхід – це шлях до сприйняття поєднаного з розумінням, де значення й смисл художнього тексту розглядаються як результат інтерпретуючої діяльності людини. Висвітлено сутність герменевтичної діяльності, як процесу виявлення та експлікації неявних смислів художнього тексту. Доведено, що означений процес спирається на смислове поле художнього тексту, має певне освітньо-комунікативне середовище, впливає на сприйняття та розуміння студентами форми твору, його композиції, семантики художніх засобів та інші характеристики, що пов'язані з художньо-образним та інтерпретаційним контекстом.

2. Уточнено сутність художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. Розкрито поняття «художньо-герменевтична компетентність магістрів музичного мистецтва та хореографії», яке інтерпретовано як цілісна фахова якість, яка інтегрує знання, уміння, оцінки, мотиви та навички розумових операцій і зумовлює здатність особистості до розуміння художнього смислу тексту та його вербальної інтерпретації в освітньому процесі відповідно до педагогічних завдань.

Визначено та обґрунтовано компонентну структуру художньо-герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії, як складний комплекс індивідуальних перцептивно-інтелектуальних потенцій викладача-інтерпретатора – творчо-виконавських, науково-пошукових, досвідно-педагогічних. Структура художньо-герменевтичної компетентності складається з таких компонентів: художньо-перцептивний, семіотично-когнітивний, творчо-експлікаційний і досвідно-педагогічний. Означені компоненти забезпечують перцептивні, гносеологічні та аксіологічні параметри розуміння та інтерпретації смислів художнього тексту, цілеспрямованих на розкриття його художньо-образної специфіки у просторі певних стилів, жанрів, художніх методів.

3. Розроблено методика формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії на основі комплексу методологічних підходів (компетентнісного, телеологічного, діяльнісного) і педагогічних принципів: інтеграції та когерентності міждисциплінарних знань, умінь та педагогічно спрямованого інтерпретаційного досвіду; мотиваційно-інтенціональний, що орієнтує на герменевтичну діяльність; семіотично-текстологічної спрямованості дослідницького інтересу магістрів; культуровідповідності як акцентуації значимості концептів культурної спадщини у формуванні особистісних якостей та духовного потенціалу людини. Обґрунтовано та перевірено ефективність таких педагогічних умов: створення освітньо-комунікативного середовища засобами інтерактивних технологій та організаційних форм; спонукання майбутніх магістрів до художньо-дослідницьких дій; оптимізація процесу вербальної інтерпретації світової художньо-культурної спадщини в ході педагогічної (асистентської) практики; педагогічне стимулювання магістрів музичної та хореографічної освіти до художньо-герменевтичної діяльності.

Доведено, що означені педагогічні умови створюють сприятливе навчальне середовище для фахового становлення магістрів музичного мистецтва і хореографії та забезпечують дієвість розроблених і репрезентованих у дисертації методів формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів: педагогічного налаштування до активного сприймання художнього тексту; інтенсифікації синестетичного сприйняття творів мистецтва; ідентифікації художньо-виразових елементів тексту; створення знакових аналогів певних творів мистецтва та художнього перекладу художнього тексту на мову інших видів мистецтва; семантичної атрибуції художнього тексту; цілеспрямованого збагачення художньо-педагогічного лексикону та художньо-герменевтичного понятійного тезаурусу магістрантів. Визначено цілеспрямованість методики на очікувані результати освітнього процесу, такі як: сформованість здатності

магістрів музичного мистецтва чи хореографії тонко відчувати та розуміти іманентно притаманні художньому тексту ідею, настрій, пафос, контекстуальні смисли, дотримуючись герменевтичної вимоги співвідношення цілого і частки, розуміння художнього тексту як цілісної сукупності його елементів.

4. Обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. Оцінено сформованість художньо-перцептивного компоненту за допомогою емоційно-чуттєвого критерію (показники – якість художньо-емоційного сприйняття мистецького твору, ступінь художньої чутливості до властивостей художньої форми), семіотично-когнітивного компоненту за семантично-операційним критерієм (показники – ступінь розуміння художньо-знакових засобів музики та інших видів мистецтва, усвідомлення інтертекстуальних смислів (значень) елементів і структур художнього тексту), творчо-експлікаційного компоненту за творчо-риторичним критерієм (показники – ступінь володіння риторичними засобами педагогіки мистецтва, ступінь оригінальності художніх концептів та їх відповідність поставленим педагогічним завданням), досвідно-педагогічного компоненту за діяльнісно-продуктивним критерієм (показники – результативність художньо-дослідницької ініціативи; досвід застосування художньо-герменевтичних умінь в освітньому процесі та виконавській діяльності). Визначено рівні сформованості музично-виконавського самоконтролю за кількісними та якісними характеристиками – високий, середній, низький.

5. Експериментально перевірено ефективність методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії, що підтверджується відмінністю показників діагностувальних зрізів експериментальних і контрольних груп. На основі статистичної обробки результатів і узагальнення даних експериментальної роботи з'ясовано, що кількість досліджуваних високого рівня в ЕГ зросла з 6% до 30,3%, середнього рівня – з 27,3% до 57,6%, натомість кількість досліджуваних низького рівня впала з 66,7% до 12,1%. У КГ кількість досліджуваних високого рівня зросла з 9,1% до 15,2%, середнього рівня – з 30,3% до 39,3%, низького рівня – впала з 60,6% до 45,5%.

Достовірність отриманих результатів перевірялася за ϕ^* критерієм Фішера та t-критерієм Стьюдента.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. Подальших наукових розвідок потребують питання кореляції художньо-герменевтичної компетентності з іншими фаховими компетентностями студентів педагогічних закладів вищої освіти.

Основні результати дослідження висвітлено в таких працях автора Монографія

1. Реброва, О., Шип, С., Батюк, Н., Ключева, С., Степанова Л. *Основи художньої-ментальності хореографічного мистецтва: педагогічна проєкція*. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського.

Статті в наукових фахових виданнях України

2. Степанова, Л. В. (2007). До проблеми визначення поняття «Вербальна інтерпретація». *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Спецвипуск. Мистецька освіта: сучасний стан і перспективи розвитку*, II, 201–208.

3. Степанова, Л. В. (2015). Педагогічна промова як складова мовленнєвої компетенції майбутніх вчителів музики та художньої культури. *Наука і освіта*, 2/СХХХІ, 107–111.

4. Степанова, Л. В. (2016). Методологічні основи дослідження герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*, 2 (8), 32–43.

5. Степанова, Л. В. (2017). Науково-методологічні підходи дослідження художньо-герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*, 22, 1, 44–50.

6. Степанова, Л. В. (2017). Компонентна структура художньо-герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 16, 175–184.

7. Степанова, Л. В. (2018). Критерії та показники сформованості художньо-герменевтичної компетентності студентів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 163, 215–221.

8. Степанова, Л. В. (2018). Експериментальна перевірка ефективності методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 5 (79), 257–267.

Стаття у науковому зарубіжному виданні

9. Степанова, Л. В. (2018). Педагогічні умови формування художньо-герменевтичної компетентності майбутніх викладачів музики та хореографії. *The scientific heritage*, 24, 2, 36–41.

Праці апробаційного характеру

10. Степанова, Л. В. (2010). Современные представления о толерантности в педагогической науке. *Тенденції сучасного культурного розвитку народів світу та проблеми художньо-естетичного виховання молоді: матеріали конференції молодих учених та студентів*, 2, 29–31.

11. Степанова, Л. В. (2012). Інтерпретація художнього твору як професійне вміння майбутнього вчителя музики. *Особистісні виміри художньо-естетичного виховання і навчання: матеріали Регіонального науково-практичного семінару*, 39–42.

12. Степанова, Л. В. (2015). Педагогічна промова як складова комунікативної компетенції майбутнього вчителя. *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття в країнах Європи та Азії: матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 208–209.

13. Степанова, Л. В. (2015). Проектні технології у підготовці до педагогічної практики з художньої культури майбутніх учителів музики та

хореографії. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези I Міжнародної конференції молодих учених та студентів*, 148–149.

14. Степанова, Л. В. (2016). Герменевтична компетентність як компонент фахової підготовки вчителів музики та хореографії. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези II Міжнародної конференції молодих учених та студентів*, 1, 112–117.

15. Степанова, Л. В. (2017). Організація самостійної роботи студентів з дисципліни «Основи дослідження та викладання художньої культури» як форм вдосконалення професійної підготовки магістрантів. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі: матеріали III Міжнародного конгресу*, 325–326.

16. Степанова, Л. В. (2017). Моделювання як метод наукового пізнання. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства: матеріали і тези III Міжнародної конференції молодих учених та студентів*, 1, 70–72.

17. Stepanova, L. (2017). The essence artistic-hermeneutic competence of undergraduates-choreographers. *Theoretical and methodological of art education in the context of European integration: IV International Scientific-practical Conference*, 80.

Методичні рекомендації

18. Степанова, Л. В. (2016). *Методична розробка до виконання самостійних робіт з курсу «Основи дослідження та викладання художньої культури». Освітній ступінь «Магістр». Спеціальність 024 Хореографія*. Одеса.

19. Степанова, Л. В. (2017). *Методичні вказівки щодо організації самостійної роботи студентів з опанування навчальною програмою спецкурсу «Методика викладання художньої культури» (конспект лекцій)*. Одеса.

Степанова Л. В. Методика формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка. – Суми, 2018.

Дисертація є комплексним дослідженням у галузі теорії та методики музичного навчання, що присвячене процесу формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. Виявлено педагогічний потенціал сучасної теорії герменевтики мистецтва. Уточнено сутність художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії, визначено її компонентну структуру. Розроблено методику формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. Обґрунтовано

критерії, показники та рівні сформованості художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії. Експериментально перевірено ефективність запропонованої методики формування художньо-герменевтичної компетентності магістрів музичного мистецтва та хореографії.

Ключові слова: методика, формування, художньо-герменевтична компетентність, магістри музичного мистецтва та хореографії.

Степанова Л. В. Методика формирования художественно-герменевтической компетентности магистров музыкального искусства и хореографии. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Сумской государственной педагогической университет имени А. С. Макаренка. – Сумы, 2018.

Диссертация является комплексным исследованием в области теории и методики музыкального искусства по проблеме формирования художественно-герменевтической компетентности магистров музыкального искусства и хореографии. Выявлено педагогический потенциал современной теории герменевтики искусства. Уточнена сущность художественно-герменевтической компетентности магистров музыкального искусства и хореографии, определена ее компонентная структура. Разработана методика формирования художественно-герменевтической компетентности магистров музыкального искусства и хореографии. Обоснованы критерии, показатели и уровни сформированности художественно-герменевтической компетентности магистров музыкального искусства и хореографии. Экспериментально проверена эффективность предлагаемой методики формирования художественно-герменевтической компетентности магистров музыкального искусства и хореографии.

Ключевые слова: методика, формирование, художественно-герменевтический компетентность, магистры музыкального искусства и хореографии.

Stepanova L. V. Methodology of formation of musical art and choreography masters' artistic-hermeneutic competence. – On the rights of manuscript.

Thesis for Candidate of Pedagogical Sciences degree in specialty 13.00.02 – theory and methods of musical education. – Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko. – Sumy, 2018.

The thesis is a comprehensive study in the field of theory and methodology of musical art concerning the problem of forming musical art and choreography masters' artistic-hermeneutic competence.

The study reveals pedagogical potential of the modern theory of art hermeneutics by generalizing theoretical-methodological and practical-technological aspects of the theory of hermeneutics in its extrapolation to artistic pedagogy.

The essence of artistic-hermeneutic competence of musical art and choreography masters is specified. The definition of the concept “artistic-hermeneutic competence of musical art and choreography masters” is revealed. The component structure of the artistic-hermeneutic competence of future teachers of music and choreography, which contains the following components: artistic-perceptual, semiotic-cognitive, creative-exploratory and experiential-pedagogical, is determined and substantiated.

The methodology of formation of musical art and choreography masters’ artistic-hermeneutic competence is developed. It is based on the competence, teleological, activity approaches, on the basis of which pedagogical principles are defined: integration and coherence between disciplinary knowledge, skills and pedagogically oriented interpretation experience; motivational-intentional, which orients to hermeneutic activity; semiotic-textual orientation of masters’ research interest; cultural conformity as accentuation of the significance of the concepts of cultural heritage in the formation of personal qualities and spiritual potential of man.

Criteria, indicators and levels of formation of musical art and choreography masters’ artistic-hermeneutic competence are grounded. Criteria and indicators, which have been developed in accordance with the component structure of the specified competence, allow us to trace the phase structure of the process of formation of professional knowledge and skills: 1) purposeful perception of artistic text; 2) adequate decoding and identification of information, which is potentially contained in artistic texts; 3) disclosure of the meanings of artistic text in the educational aspect, their explication in the form of pedagogical-interpretive speech.

The effectiveness of the method of forming musical art and choreography masters’ artistic-hermeneutic competence has been experimentally tested. It is proved that it depends on the phased organization of educational activities: first stage – propaedeutic; second stage – basic; third stage – creative-productive. The validity of the following pedagogical conditions has been confirmed: optimization of the educational process of forming artistic-hermeneutic competence of students by means of innovative technologies; organization of common educational-communicative environment; pedagogical stimulation of students to hermeneutic and research activity in the field of art pedagogy. The specified conditions create favorable learning environment for professional development of future music teachers and choreographers and ensure the effectiveness of the applied methods and methodological techniques of forming students’ artistic-hermeneutic competence.

Key words: methodology, formation, artistic-hermeneutic competence, masters of musical art and choreography.

Підписано до друку 12.12.2018 р. Формат 60X90/16. Гарн. News Times.
Друк ризогр. Папір офсет. Умовн. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим.

Надруковано в редакційно-видавничому відділі
СумДПУ імені А. С. Макаренка

40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.